

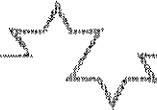
INSTITUTE
FOR
JEWISH
CONTINUITY

OPPORTUNITIES FOR LIFE-LONG LEARNING

7504 SEVEN MILE LANE • BALTIMORE, MD 21208

410-415-3755 • INFO@GOIJC.ORG • WWW.GOIJC.ORG

***Contemporary Halacha:
Applications and Implications of Jewish Law***

Birchos HaTorah: Orach Chaim Siman 430

Rabbi Shmuel Silber

February 27, 2013

THIS COURSE IS DEDICATED IN MEMORY OF:

אסתר חנה זיל בת צבי ופרומה עלקא פייגא בת מאיר ופשא לאה זיל נח בן אברהם ופייגא זיל
תהא נשמתם צרוורת בצרור החיים MAY THEIR SOULS BE BOUND IN THE EVERLASTING BOND OF LIFE

ת"ל שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול וכו' נפרק אמר רבי עקיבא (שם טו) מניח דפסח שיאלו בו ישראל ממזרים

היה כיום מתיישב וכמו שהוספות (ד"ה ואחר) ונמלך בשבת שעברה לקחו פסחיהם ועל כן קורין אותו שבת הגדול לפי שנעשה בו גם כדלימא

סימן ת"ל

פרטי רחמי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] טעם למה שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול:

א שבת שלפני הפסח (א) קורין אותו שבת הגדול. והטעם לפי שנעשה בו גם גדול שפסח מצרים מקחו בעשור כדכתיב (שמות יב ג) בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבותו שיה לבית. ופסח שיצאו ישראל ממצרים היה ביום חמישי (ב) כדאיחא בסדר עולם (פ"ה) ב (ג) ונמצא שעשרה בחודש היה שבת ולקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשרו אותו בכרעי מטחו ושאלום המצריים למה זה לכם והשיבו ששחטו לשם פסח במצות השם עלינו והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלהיהם ולא היו ראשין לומר להם דבר ועל שם (ג) אותו הנס קורין אותו שבת הגדול:

דרכי משה

ת"ל (א) במנהגים (הר"א טירא מנהג ניסן ע"י לג) במנחה בשבת אומרים עבדים היינו עד לכפר על כל עונותינו אפילו חל בארבעה עשר [א] ואין אומרים בו ברכי נפשי:

פרישה

ת"ל (ב) כדאיחא בסדר עולם וכו'. ה"ל דכתיב בסדר עולם על כתיב טעם סופר הוא דנפרק עולם איחא שנעשה שם ילאו וכן ה"ל טעם נמלך פסח רבי עקיבא דף פ"ה אלף ז"ל כדאיחא נפרק רבי עקיבא טעם מימי האמלך כדאיחא טעם מימי ילאו ועל אופן כדאיחא טעם סס הוספות האל עומת דעל טעם זה נקרא שבת הגדול כמ"ס ריב"ז כ"ח ע"ש דף פ"ו ט"ז: (ג) ונמצא שעשרה בחודש היה שבת וכו'. ע"י מרישה. ומתיר מרדכי יפה (ט"ס ע"ג) כתיב חס לטונו ומה שמולין הנס בשבת ולא כיום עשירי לחודש

דרישה

ת"ל [א] ונמצא שעשרה בחודש היה שבת וכו'. וא"ת לפי טעם זה הוה ליה למיקרי לכולהו יומי מעשור לחודש עד ערב פסח ימים גדולים דבכולם נעשה הנס וי"ל שיעקר הנס היה בחתלה שאז היה עיקר קהי"ן שיני המצריים אבל אתר שעבר יום ראשון כיון דדשו דשו ובמרש איחא דמיר הלכו הבכורים וביקשו שישלה פרעה לישראל ולא רבה ועשו מלחמה והרגו מהם הרבה וחוה הנס שהיה מ"ד ביום ראשון. כ"י: ולי נראה דמשום הכי נקרא כל שבת שלפני פסח שבת הגדול ואפילו אינו חל בעשירי ולא ימים שאחריו משום שידוע שבזמן שצויה משה לישראל על לקחת קרבן פסח דרש להם טעמו וסודו וכפרט שעל ידי זה נצטוו מעבדה וזה שעבדו במצרים כמו שדרשו רז"ל (מכילתא שמת ט"א) על משכו וקחו משכו ידכס מעבדה וזה וכו' ואותה דרשה שייכא דוקא בשבת שהוא יום המנוחה וגם יום השבת הוא מוכן ומוזמן ללמוד בו שיש לו טעולה מצד יתרון הנפש שבאדם בשבת להרעיל לכל מבקש תורה וגם שאז חל שבת הסמוך לפסח בעשרה הוא הדין אם היו חל ב"י"א לא צויה לקחתו ולפרש אלא בשבת והיו בודקין אותו דור ארבעה ימים קודם פסח כמו פסח דורות משום הכי נקרא שבת

חידושי הגהות

ת"ל [א] ומה שלא קצו יום העשירי לחודש יכא בשבת או נמול כמו שקצו כל הרגלים למספר המדע ואין מלקדקין אל אותו יום בשבת או נמול נראה שטעם הוא כי השבת הוא גם כן וכו' וליחא מלרס ולכן המליל הנס בשבת ולכן קראוהו שבת הגדול כי הוא גדול משנת מלשנים כיון שצנעונו ראשו יקולט השם יתברך והוא אדם על הבריאה שחידש מולין כמו שמונה מעשה בראשית (מהל"ט):

הגהות והערות

הגויסא יואתו היום ערב שבת היה וראה שם בפירוש סדר זמנים אות ה שהביא נוסחאות שונות בכתב יד ועיין פרישה ופרי מגדים במשכנות וזה כאן ס"ק א: [ג] ראה במדרש שו"ת טוב קלו והובא בשו"ת לשתן וראה במדרש תנוחא מהדות בוכר פרשת בא יח ובשית השדה (קניבסק) ציין לפסיקתא רבתי פ"ו סימן ה: [ד] כן הוא בדפוס ראשון ובכפוסים שלפנינו איחא בכורות של מצרים: ד"ה עיין ט"ו ס"ק א שהוא אמר כן להב"ה משם ר' משה חריף: [ה] עיין יהושע פיק ד פטוק יט:

זרה וכדברי רז"ל (ממלכתא בא פרי יא) משכו ידכס (שמות יב כא) מעבודה זרה וקחו לכם זאן של מזה ועל כן היו שייחה קתוב כי עד עתה עבדו לו ועכשיו שותפין את אלהיהם של עמם למטה כי כה ישפט למעלה:

תלא א כתיב שבעת ימים

וכו. הכי יליף לה אבי בפרק קמח דפסחים ורש"י ותוספות (ד: ד"ה והיין) נתלקו בפירושו עיי"ש ולדברי הכל ילפותא גמורה היא שאו הוא אסור מן התורה ואינה אסומתא ובגמרא (ה) איתא דרבא יליף לה מדכתיב (שמות יב כה) לא תשחט על חמץ דם זכאי וכן כתבו הרמב"ם (חיי"ט פ"א ה"ט) והרא"ש (סי' ד) והשמיטו הן דאבי אבל הרא"ש (ג) הביא הן דאבי וכדכתב רבינו וזכרין עיין במה נתלקו ונראה לפי עניות דעמי דהרמב"ם נמשך לטעמו דפסק כרבי יהודה (מ) דיש לאו באכילת חמץ ממחלת שעה שביעית ולא פסוק רבא (ג) הלכה כרבי שמעון אלא בלאחר זמנו אבל בלפני זמנו סבירא ליה כרבי יהודה להכי קאמר רבא גופיה דעממא דמתן אסור בלפני זמנו מדכתיב לא תשחט על חמץ דזהו כרמנא

סימן תלא

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

זמן איסור חמץ בערב פסח: (א) בדיקת חמץ בליל ארבעה עשר: (ב) ואיסור מלאכה ולימוד קודם שיבדוק:

כתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וכתיב (ה) אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם (ו) ודרשו חכמים דהאי יום ראשון הוא יום שלפני שבעת הימים והוא ארבעה עשר בניסן שאז הוא (ז) אסור מן התורה. ולא כולו

תלא פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

אם צריך להוציא הבטול מפור:

ולמעלה אסור מנה לן אמר אבי חרי קראי כתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם ימצא בבתיכם כלומר דמשמע אפילו שעה אחת בתוך השבעת ימים וכתיב (שם טו) אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כלומר וכתיב (שם טז) שבעת ימים הראשון הרי שעה זו שעה אחת הא כיצד לרבות ארבעה עשר לביעור כלומר דעל כרחק האי ראשון ראשון לכל שבעה קאמר דהיינו י"ד ופרך תלמודא (ה) ואימא מפרשא ומתוך כך חלק

ופירש רש"י אפין ורקין מיעוטין אלתא מקלת היום מותר ומקממו אסור ומעמיה יש לנו להלכת חזיו לאיסור ופזיו להימר. ואיכא דאמרי אף חן (עגמרא) [בגימטריא] דלח"ט ג"ע ג"ק דכ"ז (ע"י שם קד) ותוספ ח' תחת האל"ף וז"ל במקום כ':

לעבור משעה שהגיע זמן שחיטת הפסח לאסור בהנאה וכן הוכיח הרב המגיד דרבא גופיה דפסק כרבי שמעון בלאחר מודה בלפני הלכה כרבי יהודה עיי"ש בפרק א' מהלכות חמץ הלכה (ה') [פ'] וכן היא דעת הרא"ש שמוסס סברת הרמב"ם דיש לאו באכילת חמץ משעה שישית ולמעלה כדכתב להדיא בפרק כל שעה (סי' ד) ומשום הכי אסור בהנאה אבל האלפסי סבירא ליה דרבא פסק הלכה כרבי שמעון אף בלפני דאין עובר עליו ואין זו אלא איסור עשה דשחיטתו אבל מלקוח ואיסור הנאה מן התורה ליכא ולפיכך לא הביא אלא דברי אבי דפסוקן לא משמע כי אם מלות השבחה בעלמא ועיי"ש דגם דברי רבא גריד לפרש לפי זה דמאי דאפקיה מלא תשחט אינו כי אם אזהרה לשחיטת הפסח אבל לגבי איסור חמץ אינו כי אם מלות השבחה בעלמא דאם לא כן קשיין דברי רבא אהדדי מכל מקום כיון דדברי רבא כפסוקן משמען דאיכא לאו בחמץ גופיה השמיט דבריו והביא דברי אבי משמאריין להדיא שאין זו כי אם מלות השבחה והכי מוכח להדיא מדעת האלפסי בפרק כל שעה (א) שכתב ויה לטווי האי דקמתי חמץ של נכרי וכו' עד אבל על ידי חערובת לא עכ"ל מסידור לטווי מבוחר להדיא דפסק לגמרי כרבי שמעון: רבדה שכתב בעל המאור בפרק קמח דפסחים (ג) דנראה דעת האלפסי דפוסק כרבי יהודה מדהביא הדין דרב גידל אמר רב (א) המקדש משש שעות ולמעלה אפילו כתיבי קרדייתא אין מושגין לקידושיו ורב לטעמיה דסבירא ליה כרבי יהודה ואל זה הסכים ה"ר יודוס כתיבי ה' חלק ה' (מה ע"ד) כבר השיב הרמב"ן (מגלהמות שם) דאין זה סמירה כלל דאף לרבי שמעון דבלפני זמנו ולא כלום מודה הוא בכל שש שעות לאסור בהנאה מדבריהם והמקדש זו אין מושגין לקידושיו והאריך בה: ובספר מנין המלות להרמב"ם (לחוק) סימן קל"ט השיב הרמב"ן גם על הרמב"ם וכתיב נמי דהלכה כרבי שמעון אף בלפני ורביה דנפירוש אמרו דכולי עלמא מתן משש שעות ולמעלה דאורייתא מנה לן אמר אבי חרי קראי כתיבי וכו' הנה זה מבוחר שמה שאמרו בתמן משש שעות ולמעלה דאורייתא שאינו אלא במנות השבחה זו שהולאו ממדרש פסוק זה דאך ביום הראשון והלכה כן עכ"ל הנה מבוחר דכפרישית דלפני לא משמע כי אם מלות השבחה בעלמא דלא כרבא דאפשר לפרשו דאית ביה לאו חו היא דעת האלפסי דלא הביא אלא דברי אבי והרמב"ן גם הוא פסק שישנו וכן היא דעת רבינו אלא דקשה דבסימן תמ"ג משמע דפוסק כרבי יהודה כהרא"ש ואם כן סותרין דבריו אם דבריו וז"ל: **כתב** ב"י דלדעת הרמב"ם אוכלין עד שלש היום בין שהיו קלר או ארוך וסבירא דעת רבא בעל תרומת הדשן עכ"ל ואין נראה כן בתרומת הדשן אלא מחיר לעולם עד שמי שעות קודם מלות וזהו יומר משליש היום ומבוחר בתשובתו בסימן קכ"א דאין רצונו לומר שמי שעות ומניות קודם מלות דהיינו שלש היום ועיין שם וכן הוא מבוחר בהגהת שלטן ערוך (סי' מהג ע"ה) שכתב בה שמי שצרות וכן פירש מורי מהר"ר הירש שור ז"ל ואנן נקטינן לחומרא שלא להחיר יותר משליש היום וכן פסק במהרי"ל (ה' ע"ג פסח ע"ה מ"ו ח" ב) על שם מהר"ש (סי' שש אות ג) ואלו השעות החתולתן מעמוד השחר והכי מבוחר בתוספות ריש פרק קמח דפסחים (דף ג) דז"ה והא קיי"ל וכן כתבו (מהר"י) דז"ה אחד אומר שהחלת מנין השעות מהיום מעמוד השחר הוא ועלה מיימי תלמודא פלוגמא (ד"ה) [דרבי מאיר] ורבי יהודה דין חמץ ועיי"ש והכי משמע פשוט דקרא דכתיב (נחמיה ד טו) ולאנחו עושים במלאכה ותמים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד אלת הכוכבים ואומר והיה לנו הלילה למשמר והיום למלאכה וכדמוכחא הסוגיא בריש ברכות (ג):

פרישה

תלא (ה) אך ביום הראשון תשביתו וכו'. וכשמעמיתו ביום ראשון הרי שעה שעה אחת. ורש"י בפירוש השמות (שמות יב טו) דייק לה מדכתיב (שם טז) לא תשחט על חמץ דם זכאי א' ורבינו לא ראה לתפוס האי קרא ותפס לטון הגמרא מימרא דאבי בפרק קמח דפסחים ואבי גופיה נמי לא נקטה אפשר משום

הדרושי הבהות

תלא (ח) רבא לומר דעל כרחק המקרא מה להורות דהארבעה עשר עלמו אסור דאי לא אמר לעבור בארבעה עשר אלא משום שלא יהא שבעה ימים בביתו קרא למה לי כיון דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא ממילא ידענו דאין להשמיטו בארבעה עשר אלא על כרחק קרא אבי לאסור הארבעה עשר עלמא (מהר"ם):

הבהות והערוות

תלא א' דיוק זה הוא מימרא דאבי בגמרא דף ה ע"א ובתנן הפרישה להקשות מרוב נקט הסור מימרא דרבא ולא נקט מימרא דאבי כדפירש רש"י בחומש:

הלכות פסח סימן תכט תל

ג פאר הגולה

ג פסח יוסף
מסכת
שקדיות פרש הפסח
יוסף שהתלמידים
שענינים להענות
בה"ב מניי תלמי
השם וכו' פולקס
סימן חקם גם ביוס
מתענין וכו' עכ"ל
ויקבר פתב ומ"א
בה"ה המנהג

בשבת במנחה, ואין מספידין בו, ואין מתעניין בו (ט) ללחפור (ו) בצבור, והמכורות מתעניין בו בצרב-פסח: הגה גם אין אומרים צדוק-הדין בכל חודש ניסן. ונהגו שאין מתעניין בו מענית כלל (י) אפלו יום שמת בו אביו או אמו, (יא) אכל מענית (ס) חלום מתעניין. ואין אומרים (יב) 'מזמור (ט) לתודה' ואל ארץ אפים' ו'למנוצח' (י) (יג) בצרב-פסח ולא ביום-טוב (מנהגים). ונוהגים להרבות קצת באכילה ושתיה ביום אחר הקד, והוא (יא) (יד) אסרו חג (גמרא ורש"י פי' לולב):

תל ובו סעיף אחר:

א אשבת שלמני הפסח קורין אותו שבת-הגדול, (א) מפני (ב) [א] היום שנעשה בו:

שערי תשובה

א חוקים
סי' וכן פתב הע"ב
ושערי תלסט

נדבה בכה"ג לצדף חטים והיו אורחיו. אין לנפאים חט"ה מאותה העיר לחינם. כי הם נוהגים בצערים. ימי שגור לצדקה חוץ ל' יום קדם הפסח. שני לפח מזה חטים לעניים אף במקום שקביעות חשי דפסקא בקרסות ואין פוללים אותם בכלל צדקות כל השנה (והשעם, לפי שנוהגים מזה גם לח"ה עניים שגנאי להם לקבל צדקה). ואם גבו לצדף חטים והותרו, אין לשנות לנדבקים אחרים אלא יתנו לעניים לשאר צדכי הפסח, ע"ש. וכתב בסוף ספר ועד לתקמים באקומו טוב-צדן כתב שאם קנה בית-דירה אפלו חוץ בי"ח חשבו פאנשי העיר, ואם רק שכר בית-דירה ליכ"ח אפשר קדם יכ"ח הוא פאנשי העיר, ע"ש שקבת פן בשם קצת מפרשים, וצ"ח כח"מ סימן קטג:

[א] היום. ע"ח בה"ט. וצ"ח בנגול מרכבה מ"ש על דברי המג"א פנה להחמיר, ומתענינים אלו חמרא בעלמא הם [וח"ה] מסים: פק חזי מאי צמא וכו'. וחסן, ע"ח סימן תקעג דינו: (ט) לתודה. שלחמי-תודה היו חמץ ואפלו בע"פ אסור להקריבה, שיבוא לידי נותר: (י) בע"פ. ומשפטימין לכהכ"ג בע"פ כדי שיגמור סעודתו קדם ר' שעות, מהרי"ל: (ב) אסרו חג. המנהג שלא להתענות בכל א"ח, עמ"א. מ"כ, להטיל אסור בבהכ"ג לאיזה צדף גדול מטר בניסן אף שאסור בתשעה: (ב) היום. שלקחו כל א' שה' בעשור לחודש, ואותה שנה היה ב' בחודש בשבת. והקשו, ה"ל לקבץ ב' לחודש אפלו חל בחל, ע"ח אחרונים

באור הלכה

שלאיש פנה אין נוהגין מקפיה, פמבאר ביהודה-דעה בהלכות צדקה (מקור-חיים):

שאתר קריאת התורה ואין מזכירין בו נשמות, וגם צדוק-הדין והקדיש שאחריו אין אומרים, והכלל, הצדוק-הדין וצדוקתה צדק' ורחום וחנון' שו"ח. וכן בצרב-שבת וצרב-יום-טוב אחר חצות אין אומרים, אכל בצרב-ראש-חודש וצרב-חנכה אחר חצות אומרים צדוק-הדין, וטוב לקרות בניסן בכל יום הנשיא שלו, וביום י"ג פנשת בהעלתך עד פן עשה את המנחה: (ו) לתזכיר בצבור, פרוש, דאין מזכירין הפענית בצבור, אכל מקל מקום היחיד שנהג להתענות שני וחמישי ושני, מטר להתענות בו לדעת המספר. ומנהגנו בקרמ"א שאין להתענות כלל [אחרונים]: (י) אפלו יום וכו'. הינו בכל החודש ניסן, וכן ערב ראש-חודש איר גם-כן אין מתענין אפלו הנוהגים להתענות בכל ערב-ראש-חודש, אכל החתן והפלה ביום חסמם נוהגים להתענות אפלו בראש-חודש ניסן משעם שיתבאר בסימן תקעג [אחרונים]: (יא) אכל מענית חלום מתעניין. ואין צריך למיכת מענית לתעניתו בחודש איר כדי שיקבר לו על מה שהתענה בחודש ניסן על חלואו כמו שצריך לעשות מי שמתענה מענית-חלום בשבת ויום-טוב וראש-חודש וחלו של מועד שהוא צריך לישב בתענית על תעניתו כמו שנתבאר בסימן תיח, ואם התענה בשבת שבתוך ניסן מענית-חלום, מטר להתענות ליום מטר ראשון על מה שהתענה בשבת, ביון שאסור תענית זה אינו אלא מנהג. ואפלו אם חל ראש-חודש ניסן באחד בשבת ובשבת שלפניו התענה מענית-חלום, מטר לו לישב בתענית בראש-חודש ניסן על מה שהתענה בשבת [אחרונים]: (יב) 'מזמור לתודה'. שלחמי-תודה היו חמץ, ואפלו בצרב-פסח אסור להקריבה, שיבוא לידי נותר: (יג) בצרב-פסח. ומשפטימין לבית-הקנסת בצרב-פסח כדי שיגמור סעודתו קדם ארבע שעות [מהרי"ל]: (יד) אסרו חג. המנהג שלא להתענות בכל אסרו חג. ולהטיל אסור בבית-הקנסת לצדף גדול מטר בניסן, אף שאסור בתשעה [אחרונים]:

א (א) מפני היום. שבשנה שניצאו ממצרים היה עשרה בניסן ביום שבת, ולקחו כל אחד מישאל שה לפסחו וקשרו בצדעי המטה, כמו שקתוב 'בעשור לחודש הזה וקחו להם איש שה לבית אב"ת וגו', ונהמפרים ראו זה ושאלוס למה זה לכם, והשיבו, לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו, והיו שניהם קהות על ששוחטין את אלהיהם, ולא היו רשאים לומר להם דבר: ומפני שאז היה עשירי בחודש בשבת, על-כן קבעו לקרות שבת שלפני הפסח לעולם שבת-

3

לפן לזה
צדוקתה'

י"ח. וה"ה
רנו. וכתב
עני שאינו
שכנה"ג:
רב החודש
צדוקתה
חום וחנון
ויקתרה

גני העיר
דינוחינו
זה טפי,
ויט דאם
לפן לו
סר לו:
גל דעת
ודין זה
קשאר
לפן לו.
ס בכל
הענינים,
אם אף
ז-אחת,
יס לפן
ס ויום
שלש
ו שם:
ממס
צריך
עצמם
הענינים
והוא
ה' קל
ין זה:
שיאים
ט-טוב
ו: וצא
קדש:
רצון

י. ומה
משארי
על-כן
קצו

הלכות פסח סימן תל תלא

הגה והפנהג לומר (ב) *במנחה (ג) התגדה מתחלת 'עבדים היינו' עד 'לקבר על כל צונותינו' ופוסקים לומר 'בכרי נפש' (מנהגים):

תלא זמן בדיקת החמץ, ובו ב' סעיפים:

א (6) (א) *בתחלת ליל י"ד בניסן [*] (ב) בודקין את החמץ (ג) לאור הנר בחורין ובבדקין, בכל המקומות (ד) שדרוך להכניס שם חמץ: ב ייזהר כל אדם (ה) שלא יתחיל בשום מלאכה (ג) (ו) *ולא יאכל עד שיבדק, ונאפלו אם יש לו עת קבוע ללמד

א משנה ריש פסחים
ב תרב המיד קשם
התוספות ג סיפרא
דאכר שם ו'

שערי תשובה

באר היטב

ובחיי. ומה שהקשה הבי"ד דא"כ כל הדי' ימים יהיו נקראים גדולים, י"ל דהגם הנה שאומרים שרוצים לשחט לאלהיהם, ובשפת אמר המצרי אמת הוא ומה שלא שחטו משים שהוא שבת, משא"כ בשאר ימים, מהרב ר' משה ראלישו. אין מפתירין יצטרקה אלא בשחט שבת הגדול בערב פסח, וכן נוהגין. רש"ל היה דורש שכל א' יאכל מצט קדם הפסח מקמח של פסח, כי שמא הנה שם חמץ חמוץ ויתלה בפה שאכל ואמ"א תמה עליו דז"א אלא בדבר יבש, עין י"ד סימן קי, וקמח בקמח הרי דבר לח, ע"ש, וחי"י קמח דדינא קאמר, ואע"ג דלא מהגו עכ"פ כ"א בנפל אחד מהם בשונג, ע"ש. טוב לתן ממנו לעניים, מט"מ ושל"ה: (5) התגדה. אפלו חל שבת הגדול בערב פסח:

ורש"ל ס"ל דהרי יבש גבש אלא דהרי דבר שיש לו מתירין ומהגו נאכל אחד, ע"ש. וצ"ע בשו"ת בית אפרים חלק ח"מ סכ"ה בדרי' קרינה מ"ש לזב קשית המג"א עפ"י דברי התוספות בתמונה, ע"ש:

[*] בודקין את החמץ. וכתב בשו"ת בית יהודה, שאזון פטור ממעות דריקה ודריקו לו אחרים. וקס' ת"מ קמב שבפראג נוהגין שהאזון קמנה א' יאכל מצט קדם הפסח מקמח של פסח, כי שמא הנה שם חמץ חמוץ ויתלה בפה שאכל ואמ"א תמה עליו דז"א אלא בדבר יבש, עין י"ד סימן קי, וקמח בקמח הרי דבר לח, ע"ש, וחי"י קמח דדינא קאמר, ואע"ג דלא מהגו עכ"פ כ"א בנפל אחד מהם בשונג, ע"ש. טוב לתן ממנו לעניים, מט"מ ושל"ה: (5) התגדה. אפלו חל שבת הגדול בערב פסח:

(6) בתחלת פ"י סמוך לבניית הלילה, רי"ו ור"ן ומ"א. והח"י פסק דתבדיקה צריך להיות בלילה ממש אחר צאת הנוככים ולא ביום השמשות. ונתאב"ד דיק מלשון 'אור' דר"ל שישנו צדין קצת יום, דמשום לשנא מעליא לא ה"ל לתנא משים אור לחשוף, ור"פ ס"ל דביה שדוקא, ומנה דיק בח"י קשלא קרא ק"ש קדם בדיקה וקאים שני חייבים כא' יקרא תחלה כי תדרי הוא, ע"ש: (3) שלא יתחיל. וחצי שעה קדם הזמן אסור, דלקמא אתי לאמשובי. ומי שלא בדיק בלילה, אסור ביום עד שיבדק: (ג) ולא יאכל. וטעמיה בעלמא שרי,

בארור הלכה

משנה ברורה

הגדול: (ב) במנחה התגדה. לפי שהיתה בו התחלת הגאולה והנסים, ונאפלו אם חל שבת הגדול בערב פסח ואז דורשין בשבת הקודם [אחרונים]:

* במנחה התגדה. וקשם הגר"א קבחו שלא היה נוהג בנה, משום דאיכא בתגדה יכול מבעוד יום וכי':
* ולא יאכל. עין משנה ברורה דפרות מטר אפלו הרבה, והוא נובע מדברי הפגו"אברהם שדמה להא דסימן רלב.

א (א) בתחלת ליל י"ד. פרוש, (6) תקף אחר יציאת הנוככים, שיש צדין קצת מאור היום, ראוי להתחיל לבדק כדי שלא יתראש או שלא ישבח: (ב) בודקין וכו'. ונס צריך לבשל אז את החמץ, ויבדלקמן בסימן תלר סעיף ב. (ג) וזמן התורה באחד מהן סגי, דכשמבטלו בלבם ומפקירו, שוב אינו שלו ואינו עובר עליו, וכל שפן כשבדוקו ומחפש אחריו ומבצרו מן העולם, אלא שחז"ל התמירו דלא סגי באחד מהם אלא בשניהם דוקא, לפי שחששו: אחר שהבטול תלוי במחשבתו של בני אדם ובדעותיהן, אולי ירע בעיני האדם שיש לו חמץ בעד פמה אלפים להפקיר, ואף שבפיו יאמר שיהיה בטל והפקר וחשיב בעפרא, מכל מקום לבו לא יבן ויחשב ולא יבטלנו בלב שלם, ודרי הוא עובר בכל תראה, שדרי לא הוציאו מביתו; ועוד, שמא מתוך שרגילין בו כל השנה, אם יהיה בביתו ורשותו גורגין שישפח וזבוא לאכל, ולכן תקנו חז"ל שאף על פי שבטל לא סגי, אלא צריך לבדק לבצרו מן העולם, ומכל מקום צריך לבשל גם כן, שמא לא יבדק ופה וימצא חמץ בפסח ויעבר עליו: (ג) לאור הנר. מפני (ג) שצריך לבדק בחורין ובבדקין ואור היום לא יועיל לזה, וכיון שצריך שמהנה לאור הנר קבועה בלילה, מפני שאז אורו מבהיק יותר מביום ונאפלו במקום האפל; וגם היא שעה שבני אדם מצויים בבתיהם: (ד) שדרוך להכניס שם חמץ. אף שאין דרך להכניס שם חמץ, (ז) רק במקום שמשפתמשים שם לפדקים בחמץ, חלשינו שמא הכניס שם חמץ ולא אדעתה, וכמבאר לקמן סימן תלג: (ה) שלא יתחיל בשום מלאכה וכו'. ונאפלו חצי שעה שקדם הזמן אסור דלקמא אתי לאמשובי, והוא הדין דאסור לבגס לפדק, ובכל הדברים הנזכרים לעיל בסימן רלב. ומי ששכח לבדק בלילה, אסור ביום בכל הדברים עד שיבדק [אחרונים]: (ו) ולא יאכל. וטעמיה בעלמא שרי, ונהני פת קביצה ולא יותר או פרות אפלו הרבה, וקמו שכתבנו בסוף סימן רלב, עין שם במשנה ברורה. ועין בבאר הלכה, דפרות הרבה אינו מטר רק בהחצי שעה שקדם הבדיקה, אכל משהגיע זמן הבדיקה, גם על ידי פרות

שער הציון

כל דף להשיג לקנות, ואם לא יכינו לו על כל ימי פסח אפשר שישאר ברצב או יוכל לבוא ליד קלקול, ומצאתי זה השעם במטה יהודה: (6) אלה רבה וחק יצקב ודרר החיים ושי"א: (3) פוסקים: (4) נקרא ופוסקים: (7) חק יצקב:

4

ערוך השולחן אורח חיים הלכות פסח סימן תל סעיף ב

ושמא תאמר דא"כ לא הו"ל לתלות בשבת אלא בי' לחדש די"ל כיון דבי' בחדש מתה מרים לא רצו לתלות בהיום לעשותו יום שמחה ועוד דבעשור לחדש עלו מן הירדן כדכתיב ביהושע [ד, יט] והייתי אומר דהזכרון הוא לנס הירדן לזה קבעוהו על שבת דבעליית הירדן לא היתה בשבת [כ"ח] ושמא תאמר מה איכפת לנו אם נתלה בירדן די"ל דימים אלו אנו תולים בניסי מצרים שהם גדולים מניסי הירדן:

ערוך השולחן אורח חיים הלכות פסח סימן תל סעיף ד

ועוד י"ל דהאמת דשבת תלוי בפסח ופסח בשבת דשבת הוא אות על חידוש העולם ופסח הוא אות על השגחה וחיבת ישראל וזה בלא זה לאו כלום הוא כמובן ולכן תיכף ביציאת מצרים נתן הקדוש ברוך הוא לנו את השבת ולא המתין על מתן תורה לפי שפסח הכרח לשבת ושבת הכרח לפסח לפיכך שבת זה נקרא הגדול שבו נתגדל הקדוש ברוך הוא שלבד חידוש העולם נתבררה השגחתו יתברך וגם אנתנו נתגדלנו שבחר בנו מכל עם ולכן באמת קורין אותו הגדול ועמ"ש לעיל סי' רמ"ב: